

DOCUMENTÁLT FELELET

KEMÉNY ZSIGMONDNAK,

FORRADALOM UTÁN

CZIMŰ MUNKÁJÁRA.

PEST, 1850.

EMICH GUSZTÁV KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN.

DOCUMENTÁLT FELELET

KEMÉNY ZSIGMONDNAK,

FORRADALOM UTÁN

CZIMÜ MUNKÁJÁRA.

EGY

MEGBUKOTT DIPLOMATÁTÓL.

A good tale is often spoiled,
in the telling.

PEST,

EMICH GUSZTÁV KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN.

1850.

EISENFELS ÉS EMICH KÖNYVNYOMDÁJA.

ELÖSZÓ.

A' **Forradalom után**, mint első rangu publicistánk müve, mind a' magyar, mind a' német napi sajtó által biráltatott meg.

Tudtunkkal a' birálók inkább szerző által csak érintett de még meg nem fejtett nézeteket vevék bonczkés alá. Feladatunk tehát, a' már megmondottat közelebbről megvizsgálni.

Pest, aug. 17. 1850.

A' szerző.

Forradalmak rendesen a' reform álarcza alatt lépnek fel. Kezdetök szentesítve van a' nép suffrágiumától, végbemenetelökben pedig csak egyes pártok zászlóját pillantjuk meg.

A' forradalmat kivánó párt szándékát eltitkolja a' fenálló rendszer felforgatásáig, hitelveit csak a' réginek romjairól meri hirdetni.

A' többség öntudattal járul a' létező rosz ostromlásához, az ostrom elmultával sejti, de nem tudja vezéreinek czélját.

A' magyar forradalom ezen tekintetben különbözik a' többiektől, itten a' régi minden ostrom nélkül vétetett be, és az eredmény nyiltan előállott.

A' Palais Royal ostroma viszhangjai öszvezuzták a' megyei rendszert, és a' felelős független magyar ministerium vér nélkül jött a' világra. A' különböző pártok várakozáson kivüli hatáskört nyervén, régi vetélkedéseiket elfeledék, és örömittasan hozzáfogtak a' független ország kormányzásához. „Hosszú halálos álom után — mondá a' miniszterré lett statusférfi Széchényi — ime uj, eddig alig, vagy sejtelemként, csak később időkben reménylett gyönyörü reggel, tünt fel, olly sokáig eltaposott hazánk felett", szóval a' conservativek

elnémultak, a' centralisatio organuma diadalát hirdetgette, a' megyeisták örvendettek, és minden párttöredék hitte: miszerint, le jour de gloire est arrivé.

És hogy-is ne! maga a' Vatikán a' megtestesült conservatismus ragadta kezeibe a' haladás zászlaját, és a' francziák, keresztül ugorván a' szent Alliance istrángjain segitséget igértek a' szabadság után vágyó népeknek.

De, Magyarországban nemsokára előtünt a' polgár háboru, a' békés forradalomból legvéresebb harcz támad, a' bécsi cabinet két szinü politikát követ, ebből a' magyar kormány szakadást magyaráz a' dynastiában, Bécs aztán nyiltabban lép fel, 1849. elején levertnek látszik az egész mozgalom, a' véletlen megmenti, ereje potentirozva kezd nöni, növekedése tévutra vezeti a' zavart fogalmu kormányférfiainkat, a' koczka hamar megfordul, az óriási test bomladozik, földre zuhanása felkölti az egész világot, és csak egy nagy ember nem érzi e' nagy megrázkódtatást, kiben mint látszik az Isten a' magyar nemzetet verte meg, és ki még 1847-ben inté az ellenzéket „hogy ha törekvéseikkel fel nem hagynak, akkor a' magyar nemzet nem a' sok milliok gyász könnyei közt süllyed el, hanem sok népfajok óriási kaczaja közt.“ Ezen Chatam lordi bátorsággal biró gróf nem menthette volna meg a' forradalmat, de Magyarországot hihetőleg, igen, de hiába az Isten másképen intézett.

Tudjuk meg, miszerint forradalmak megbukásával a' status quo szokott visszaállani, Magyarországban a' forradalommal a' status quo is megbukott.

De lássuk hogy szól jeles tollu publicistánk a' lefolyt napjainkról. A' Forradalom után visszamegyen egészen 1825-ig, és lényege következőkből áll:

a) Magyarországban socialisticus mozgalmaktól félni nem lehet, és hogy a' magyar monarchicus és nem republikanus szellemü

b) a' régi radicalismus nem felelt meg nevének, ha europai szempontbul veszszük, az 1848-ki ellenzék csak az urbér megszüntetését, köz adózást sürgette, nem pedig politikai jogegyenlőséget; iránya nem volt respublikai, söt a' nemzetiség kérdése conservativ irányu.

c) a' centralisták nem vették tekintetbe az összes birodalom érdekét, és az ellenzék zászlaja alá állott, mellynek iránya homlokegyenest ellentétben volt a' magáéval.

d) a' kül zavarok következtében a' conservativek elvesztették eszméletöket, és Kossuth ura lön mind a' felső, mind az alsó háznak.

e) Lamberg meggyilkolásával kezdödött a' valódi forradalom, és a' mérsékelt párt béke-kisérletei megbuktak, cselszövények, tudatlanság, és gyengeségek következtében, ennek nyomán történt az Aprilis 14-ki detronisatio, mi a' béke-párt elleni demonstratio volt és a' rémuralkodás kezdete. A szerző mutatja továbbá, hogy az összes monarchia virágzása a' magyar nemzet haladásával együtt jár, hogy nem kell ábrándozni kivülröl jövő segitségröl, hanem magunkban keressük az erőt, és igy, *minden pártnak vállvetve közre kell munkálni Magyarország érdekeit mint nemzeti*

párt előmozditani, és a' társadalmat socialisticus mozgalmaktól megóvni.

Micsoda czélja van szerzőnek azon hosszadalmas megmutatásával, melly szerint a' magyar nép nem republicanus, nem értjük: hiszen valamint magunk úgy szomszédjaink is jól tudják, hogy egy népnek, egy általa nem tapasztalt és névről alig ismeretes kormányforma után vágya nem lehet, és a' szerző mégis akárminő kérdés megfejtését azon notára reducálja vissza, hogy a' magyar nép nem republicanus hajlamu. De ezt fürkészni nem szándékunk, czélunk a' forradalmi időrül szólló nézeteket szemügyre venni.

Megemlitettük már, és ugy hiszszük, hogy a' magát mystificálni nem akaró el fogja ismerni, miszerint a' martiusi hóditásokra egy párt sem lehet büszke, és hogy ezek egyenesen a' külpolitika hirtelen megváltozásának tulajdonitandók. A' legnagyobb tudatlanság nem tagadhatja el, hogy a' magyar ministerium a' Bourbon trón elszórt hamvaiból sarjadzott ki. És igy könnyü átlátni, miképen a' világpolitika rendes medreibe visszafolytával az ugynevezett békés forradalmunk megszünt lenni.

Hamis vád mondani, hogy a' magyar kormány felületes ingadozó politikája buktatta meg a' magyar forradalmat.

A' kül politika dagálya hozta fölszinre a' felelős kormányt, és a' lapály beálltával mocsárba kellett maradnia összezsugorodva nedveiből kimerülve.

Meg kell különböztetnünk forradalmunk bukását országunk bukásától; az első a' hirtelenül visszafor-

duló világpolitika müve, a' másik kormánytagjaink politikai tehetetlensége következménye.

Lássuk micsoda auspiciumok közt kezdődött az ugy nevezett, Magyarország átalakulási korszaka.

IX-ik Pius megkezdi az olasz mozgalmat, nemzetiség függetlenség hangzik Tiberistől az Adriai partokig, Carlo-Alberto Lombard-Velenczével egyesülve sikra száll Ausztria ellen, Lamartine biztatja Olaszországot, az 1815-ki szerződések felbomlottaknak látszanak, az absolut fejedelmek megrémülnek, az alkotmányok nyakra főre teremnek, szóval mindenki uj térképet várt Europa számára. És mi következik aztán! A' tulzó demokrata párt tovább korbácsolja a' forradalmi hullámokat, Mazzini egy oszthatlan nagy olasz respublikát, Louis-Blanc pedig socialismust hirdet: akkor előáll az ellenforradalom, és kimondván a' kárhozatos itéletet minden ujitásokra, lassankint vissza vezeti a' világpolitikát régi vágásába. És a' „Forradalom után" szerzője avval vádolja a' magyar ministeriumot, hogy elég belátással nem birt beigtatni az 1848-ki törvényekbe a' statusadósság megosztását, és a' kölcsönös védelmet illető pontokat. — Ugyan, az emlitett idő volt-e alkalmas definitiók, és theoriákra? nem mutatja-e a' bécsi kormánynak a' két emlitett pont melletti semleges viselete a' dolog lehetetlenségét, nem hihető-e hogy maga a' bécsi Cabinet nem tudta volna akkor megmondani, ki fogja majd fizetni a' birodalmi adósságot? — Nemzetiség függetlenség hangzott minden felül; Lombard-Velencze kiált morte ai tedeschi, Carlo-Alberto tudván Ausztriának Párma- és Modénávali szövetségét

megszállja Milánót martius 26-án, lépéseiről a' bécsi Cabinetet csak utólagosan értesíti, Ausztria nagy veszélyt látván felkéri Palmerston lord közbenjárását, és Hummelauer által majus 24-én átnyujtott notában kimondja, hogy kész Lombardia függetlenségét elismerni, és vagy Piemont-, vagy más státushozi csatlakozását eltűrni, Velenczének pedig külön felelős kormányt adni. De Lord Palmerston e' közbenjáró szerepet visszautasitá, mert sem Londonban, sem Párisban, sem Milanóban nem tartották az emlitett concessiókat elegendőknek; és a' szerző csudálkozik a' magyar kormány ingadozó politikáján. „A' ministerium tagjai tudták, ugy mond 147. l. hogy a' bankárokat a' státusadósságra, a' diplomatia embereit pedig a' pragmatica sanctio széles értelmezésére nézve megnyugtatni kell — és mégis sem a' statusadósságbóli méltányos osztozás eszméjeit, sem a' pragmatica sanctiónak a' kölcsönös védelemre vonatkozó értelmezését nem igtatták be az 1848-ki törvényekbe“ miért nem bámulja szerző Palmerstont, ki alig tudta volna mondani a' kölcsönös védelem mibenlétét! Mink csudáljuk szerző mély belátását, ki midőn Europa minden statusférfiai megzavarodtak, látta a' jövőt, és tudta, hogy a' fenálló egyensuly fel nem bomlik, hogy a' világszereplők nem változnak, és hogy Carlo-Alberto alatt alakuló nagy Olaszország nem egyéb, mint ábránd, de mink megvalljuk másképen gondoltunk, és nem igen ütköztünk meg, midőn a' centralisatio organuma 1848. april 23-ki számában a' statusadósság elvállalását illetőleg következőt olvastunk: „A' bécsi ujság azon

hivatalos oklevele a' statusadósság iránt, mellyet lapunk közlött, sokakban aggodalmat gerjesztett. Azt hisszük, hogy hazánkfiai megnyugtatva érzendik magokat, ha a' kérdéses cabineti irat dátumát megtekintik. Azon levél april 7-én iratott, hihetőleg olly szándokkal, hogy tartalma az országgyüléssel közöltessék. Törvényhozásunk még Pozsonyban tanácskozott, mikor e' levél oda érkezhetett, *és miután az még sem közöltetett törvény-hozóinkkal, e' körülmény már eléggé megnyugtató jelenség minden ezután következtethető igények ellen.*

Hogyan-is vállalhatná el Magyarország az ausztriai statusadósság bármi csekély részét? a' magyar törvényhozás megbizásából történt-e azon adósság felvétele? vagy talán magyarországi beruházásokra fordittatának azon kölcsönök? Avagy talán azért kellene nyakunkba venni ezen elviselhetlen terhet, mert bizonyos financierek istentelen pénzügyi operátiók által tulterhelék az örökös tartományokat. — Kinek e' dolgokban kedve telt, ám vállalja magára azon tiz milliót, mi csak csudálkozni tudunk az Ausztriai ministerek követelő fellépésén, miután a' független kormány alakitása körüli egyezkedések alkalmával az ország tudtával illy követelés fent nem forgott. Ez egyezkedések eredménye Ő felségének 2-dik leirata, mellyben csak a' diplomatia közös költségei emlitetnek. Ez egyezkedések, és ama leirat után *mi eldöntöttnek tekintjük a' statusadósságok iránti minden követelést*, és a' bécsi ujság ujabban közlött cabineti iratának ezek után nem tulajdonitunk nagyobb fontosságot mint legfelebb

egy *ártatlan felszólitásnak, minőt valamelly nemzet a' siker minden okszerü reménye nélkül intézhet szomszédjához.* Egy irat nem annyira arra számitva, hogy a' törvényhozó kamarákban támaszszon ingerültséget, mint inkább olly czélból kiadva, hogy a' börzén eszközöljön megnyugvást rövid időre. És bizzunk a' szomszéd nemzetek alkotmányos érzetében, hogy egy-pár börzejátékos, és nyárspolgár kivételével, kik a' megbukott kormány bünein vették fel magokat, ők is természetesnek fogják tartani e' visszautasitást.

Lássuk szerzőnek a' centralistákra vonatkozó észrevételeit. „Átgondolták-e ők, hogy a' felelőség elvéből mekkora öszveg hozattathatott volna Magyarország közjogába, a' monarchiai egység imponáló helyzetének koczkáztatása nélkül? — és hogy ezen kiformálatlan, ezen csonka felelősségre mekkora hatással leendett volna az ausztriai birodalomnak másik kiegészitő része, ha az az absolutismusban marad meg, vagy ha a' szabadság formáit öltendi magára? Az ellenzék politikájának alapja volt a' megye-rendszer, a' centralista párt politikájának alapja pedig a' megye-rendszerben létező erők feloszlatása, és más pontokra áthelyezése volt. Más országban uj doctrinák uj pártot állitanak elő, nálunk nem történt igy.“ A' szerző első vádjára már feleltünk t. i. hogy a' magyar kormánynak figyelembe ollyasmit venni nem lehetett, mit a' februáriusi napok véletlenül oda dobtak, a' másik pontját pedig azaz szerzőnek csodálkozását a' centralisták az ellenzékkeli egyesülésén, minden igyekezetünk mellett nem értjük. A' kérdés az, mellyik párt győzött?, a' felelet reá: a'

centralista: a' diadal annál nagyobbszerü, hogy a' két párt összekeveredése daczára az eredmény egész terjedelmében a' centralisták ügyes taktikájára mutat; igaz hogy mint a' szerző mondja „romok közt járunk most" de vajjon ezen romok a' centralisátiot paralysálni akaró párt szüleményei-e? vagy tán azt gondolja a' szerző, hogy ha Pál hozzá nem járul az épitéshez, Péternek vára kimélve maradt volna? Valóban, ha szerzőnek volnánk, könnyebb lelkiismérettel, és ugy szólván, kárörömmel néznők a' nagy romokat, mellyekben pártomon kivül másoknak is volt részök. — — — — — —

Mink sohasem valánk Kossuth bálványozói, gyengéi és hibáji csak láthatóbbá, kiállhatatlanabbá tevék előttünk fényoldalait: de ha őszinték akarunk lenni, ha részrehajlás nélkül kérdezzük, ki okozta a' nagy romokat? akkor felelnünk kell, a' centralisátioi sophismák sophismája.

Nem képzelhetni olly diadalát a' megyeistáknak, melly olly szakadottságot okozott volna Ausztria és Magyarország közt, melly annyira visszahatott a' szerző által annyiszor emlegetett diplomatiára, és melly olly gyászos polgárháborut idézendett volna elő, mint a' felelős kormány eszméje.

Municipalis reform nem rontotta volna le a' régit, felelős kormány pedig a' fennálló rendszer megsemmisitését tételezte fel.

A' megyei rendszer akármilyen javitása nem hozhatta volna magával a' birodalmi pénz-ügy szétszakadását, nem vágta volna ketté az osztrák haderőt, nem teremtett volna Zágrábba horvát ministeriumot,

nem szolgálhatott volna okul a' birodalom több részeinek hasonló reformok életbe léptetésére 's a' mi legtöbb, nem táplálta volna annyira a' polgárháborut mint a' 8 tagból álló magyar ministerium, mellyben a' többi népfajok, mind meg annyi magyar királyt láttak.

Szerző bámulva kiált 83 l. „Kossuth a' decentralisatio legnagyobb mestere szabályozta a' magyar kormányzat központositását, Kossuth a' megyék bajnoka verte le a' megyei rendszert, Kossuth, ki a' birodalmi viszonyok irányában kezdet óta igen gyanus helyzetet foglalt el, illesztette be az uj alkotmányu Magyarországot a' szintén alkotmányosnak proclamált ausztriai birodalomba:" mink nem ütközünk meg Kossuthnak következetlenségein, és az ábrándos centralisták utáni indulásán, Paris, London, Berlin mind elhagyá régi ösvényét, és szerző azt szemére veté! nem elismert tény-e, hogy forradalmak politikai apostosiával együtt járnak? nem tudjuk-e, hogy ama nagy britt statusférfi, kinek hirtelen halála az összes europai intelligentiát felverte, béke idején is változtatta politikáját? nem láttuk-e Peelt a' catholicus bill ellenzése következtében a' belügyi tárczát letenni, és néhány hónap mulva első lenni a' civil disabilities of his majestys Roman Catholie subjects alaptalanságát megmutatván a' billt keresztül vinni.

Pártja hibás politikáját mutogatván igy folytatja a' szerző 86. l. „Képzeljük, hogy a' dualismus létesitése után erősödött volna a' monarchia összes ereje, mi a' német egység élére álláson kivül még más eszközök által is gondolható, és ekkor nem volt-e előrelát-

ható, hogy egy birodalmi centralisatio fogna a' dualismus ellenében felállitatni, mélly mindent összeolvasztó, mindent egy gyülpontra vonó erejével vagy merőbben assimilálná Magyarországot vagy a' budapesti kormányzatot örökös foglalások által árnyékká és hazánkat olly függővé teendette vala, a' millyen az absolutismus alatt volt. — — — — Egyébiránt valószinü, hogy inkább csak a' tan abstract kivánatait ismerte, mintsem a' magyar, és birodalmi viszonyok örvényeit és szirteit." Szerző tehát ismerte az örvényeket és szirteket és csak juxból mondott hosannákat pártja diadalma felett. Erősen hiszszük, hogy szerző most is abstractot mond és ismeretlen szirtek közt jár, most mondjuk midőn Ausztriára bizza a' német egység élére állását. — — —

Szerző nagy hibát lát abban, hogy a' ministerium coalitiobul állott, Szemere, ugymond, nem szerette Széchényit és Batthyányit, haragudott Klauzálra, hideg volt Eötvös iránt, és Deákban akadályt látott, és a' mi több, ott volt a' két ellentét Kossuth és Széchenyi mint földünkön a' Zenith és Nadir, 's olly tarka volt mintha most Angliában egy cabinet alakulna, melly Peeltől Russel lordig, a' Whigektől a' radicálokig, és Cobdentől a' repeal barátaiig, minden párt árnyalatot, melly D' Israelihoz és a' többi protectionalistákhoz nem tartozik, képviselni akarna. Szinte látjuk, hogy szerzőnek jól esik ezen életből meritett hasonlitás, de nézetünk szerint iszonyuan sántikál. Ne ámitsuk magunkat és ne hasonlitgassuk guerilla vezéreinket a' világ nagy férfiaihoz, nálunk különböző politikai iskolák

nem is lehettek, és egy két pontot kivéve ambitio következtében indultak külömböző utakra. És meg vagyunk győződve, hogy ha Anglia Magyarország volna, Irland pedig Ausztria, Skotziában ráczok és szerbek laknának, a' highlanderek pedig oláhok volnának, és ezen Anglia Ausztriától nyer független ministeriumot a' magával járó minden következményeivel mint nálunk, — akkor egy, Chartista, Aberdeen lord, Hume, D'Israeli, Cobden, és Parker tagokból álló ministerium is legnagyobb egyetértésbe munkálódna a' haza megmentésében. Vagy tán olly nyomorultaknak tartja a' minister tagokat, hogy a' személyes gyülölet vagy ellenszenv akkor is foglalá el figyelmöket, midőn a' Bánát vérben állott, az erdélyi havasok megpirosodtak, és a' védtelen vérrokonaink egyremásra lehullottak. A' martiusi győzedelmek nem lepték-e meg mindnyájokat és nem adtak-e elég hatáskört mindegyikének. Falkland, a' cavalirok cavalira, Pym a' dühös demokrata, Cronwell az independens, tudták egyetértőleg megtámadni a' királyi önkényt, és a' mi kormányunk azért vala tehetetlen, mert Szemere nem szerette Széchényit, és több efféle okok miatt.

„Deák, mond szerző, a' szenvedélyek legingerlőbb perczeiben is a' törvényes ut tántorithatlan barátja volt. Kossuth pedig hajánál fogva hurczolta a' kérdéseket a' forradalmi térre. A' milly különböző tulajdon a' logica és a' képzelődés, a' legalitás és felforgató szellem, olly nagynak kellett a' távolságnak lenni, az igazság és financz minister közt." Hála Istennek, hogy az akkori időben elmondott dictiók még füleinkben

zúgnak, és a' napi sajtó munkálatai előttünk vannak, és hála a' gondviselésnek eszünk és emlékezetünk *csodás megmenekülésért*, mert kis utánajárással megtudhatjuk: vajjon a' ki most olly tisztán látja a' dolgokat, hogy flotázott akkor.

Szerző sokat beszél békekisérletekről, kiegyenlitésekről, és felforgatásokrul. Kövessük egykissé a' dolgok fonalát, lássuk kivel és hogy lehetett volna kibékülni, kicsoda akart épiteni, és ki volt a' rontó.

Köztudomásu, miszerint Bécs politikai irányát főképen Radeczky táborozásától várta, a' magyar kormányt egyenesen megtámadni nem akarván, adagonkint igyekezte paralysálni. Elébb a' statusadóssági követeléssel lépett fel, mit szerző organuma tréfának tartott, aztán a' had- és pénzügy öszpontositási szükségét kezdé magyarázni a' nélkül, hogy a' rácz háboruról nyiltan nyilatkozott volna: a' dolgok tisztába hozásának lehetetlensége előállott akkor, midőn az egész kormánytól támogatott minister elnök béke-kisérletei csak ellenkező tartalmu billeteket tudtak szülni. Zalának nagy logicusa együtt ment Bécsbe a' minister elnökkel az egyezkedést megkisértendő, és 8 napi fáradozásuk nem csak eredményt nem szült, hanem audientiát sem tudott kieszközölni. September 2-án bejelenti Kossuth a' háznak, hogy a' két érintett minister Ő Felségéhez ment a' katonaállitási és pénzügyi törvények sanctiója végett. „Én arra kérem fel a' házat, mond a' kiutáhiai fogoly, hogy a' fejedelemmeli értekezés eredményeit azon férfias nyugalommal várja be, melly férfias nyugalom kellő megfontolással, és

egyszersmind erős elhatározással párosulva mentheti meg egyedül a' hazát. Méltóztassanak szin-különbség nélkül közre munkálni, hogy csak most, csak e' perczekben mindenek felett ne zavartassék meg a' nyugalom ott, hol még van, és ne szaporittassék ez által a' hazának veszélye és ne gyarapitassék ellensége, — mindenkinek megvan a' maga köre, és most én lelkemben meg vagyok győződve, hogy köréhez képest hatni, a' legnagyobb szolgálat, a' mit mindnyájan a' hazának tehetünk." És szerző mondja „a' magyar ministerium nem volt forradalmi, de benne Kossuth forradalmi elem volt, söt több — mert a' személyesitett destructio, — pedig mennyi történt volna másként, ha Deák tolmácsolja az igazgatás nézeteit." Deáknak ugy hisszük elég ideje volt Bécsben tolmácsolni, az eredményt mindjárt fogjuk látni. Sept. 4-én Kossuth felállott a' szószékre külömböző inditványokkal, mellyeket P. hirlap sept. 5-ki száma igy adja elő:

„Sept. 4-én a' képviselőház ülése rendkivül nevezetes volt. Ha nemzeti önállóságunk ellenei olly esztelenek, a' minő gonoszoknak mutatkoztak eddig, nagyszerü események küszöbén állunk. A' kormány és a' képviselő ház egyaránt érzi ezt és *felfogja hivatását*, ezt mutatja a' mai gyülés. De hadd szóljanak a' tények.

„Kossuth az egészségében roskadozó, de *lelki erőben megtörhetlen hazafi* lépett szószékre. Előadá, hogy miután mult országgyülés végével a' ministerium a' kormányt átvette, és királynak és alkotmánynak hűséget, a' törvénynek engedelmességet esküdött, a' haza felett összetornyosuló vésznek ellentállani csak ugy

érezhette magát teljesen képesnek, ha mindazon constituált hatalmak támogatását birja, mellyeknek a' ministerium kifolyását képezi.

„Illy előmozditásra azonban a' ministerium nem talált. Elmondja szólló, hogy hónapok óta hiában kér a' ministerium nem egyebet, minthogy Ő felsége köztünk megjelenjen — emlité, mikép azon egy pár manifestum ellen is, miket a' ministerium a' pártütés és zendülés ellenében kinyeri, magokbul az Ő felségéhez legközelebb esö körökből sok történt, mi azok sikerét meghiusitá, hogy a' bécsi kormány, melly fejedelmink egységénél fogva hivatva volna, ha nem is közre dolgozni velünk, de legalább nehézséget nem tenni, irányunkban ellenkezőleg viseli magát. Ezen állapotnak valahára végét kell szakasztani, vagy kéntelen lesz a' nemzet, miután a' ministerium keze kötve, ideiglenesen olly végrehajtó hatalmat állitani, melly nem a' törvényből hanem a' haza veszélyéből meritse az eszközöket." Kossuthnak inditványai abban állottak, hogy proclamatio irassék Europához, és hogy deputatio menjen fel Bécsbe a' két minister támogatására. Az inditványok mint a' közvélemény, mint a' napi sajtótul megtapsoltattak, a' száz tagból álló deputatio utnak indul, a' *parlament miveltségü* Pázmándy mond hosszu dictiót, a' Tömösi szorostul Fiuméig meg sem áll, nem sokára Batthyány és Deák visszajönek, elhozván magokkal a' Schönbruni hireket, mellyek szerint Ő Felsége a' mostani magyar kormány eljárását rosszalja. A' ministerek Szemerét kivéve lemondanak, Jelasich Fehérvár alatt áll, a' ráczok győzedelmeskednek, a'

veszély nő, az uj ministerium egy pár óráig él és az is csak papiroson és a' kényszerültség más sphaerába vivé át a' dolgokat, és szerző kiált: „mennyi történt volna máskép, ha Deák tolmácsolja az igazgatás nézeteit."

Dicsérgetni a' részrehajlatlanságot, emlegetni a' historiai igazságot, és önmagáról azt mondani. „Észrevételeimből senki sem fog a' pártemberre ráismerni," nem nagy mesterség, de tényleg azt behizonyitani, igen.

Vegyük csak például szerzőnek következő phrásisait Kossuthról mondván, hogy magában állott „de már hat hónap mulva az események csodás hatalmánál fogva ellenségeit megalázta, és a' vetélytársakban gyakran hizelgőkre vagy vak eszközökre talált, később pedig a' haza sorsát mint a' gyermek az almát kezébe vette, hogy játék közt sárba ejtse, és Európát megrendité, hogy miután maga és az ügy mellynek apostola lett leveretik, a' földingás romai olly vidékeket is összedúljanak, hol soha egy fül sem hallotta e' vészterhes nevet: Kossuth." Ha mink akarnók a' szerzőt utánozni, igy fejeznők ki magunkat: a' centralisták csodás hatalomnál fogva legnagyobb vetélytársokat megalázva, és ügyök melletti apostolává téve, behurczolták a' kárpatokon keresztül a' centralisatio nagy fekete lepedőjét, hogy elboritson olly vidékeket, hol fül nem hallotta e' pusztitáshozó nevet: „centralisatio", de minek? Beszéljünk komolyan.

Kossuth, ki a' szó használatán kivül más fegyverrel nem birt és nem használt, ki összeesküvésekre nem egyesült semproniákkal, ki dictióit nyiltan, a bé-

keisták és logicusok jelenlétében mondá, ki tartományokat nem hóditott, csatákat nem vivott, ki szerző szerint csak megyei eruditióval birt. ezen Kossuth mondjuk birta volna-e ellenségeit megalázni és a' hazát, a' sok többi ellemek daczára sárba dobni?

Olvassuk végig a' bitorlók hosszu sorát Caesartól egészen Napoleonig, és lássuk, vajjon van-e egy, ki harczmezei babérok nélkül usurpálhatott volna magának hatalmat egy ország felett!

Ha átláttátok Kossuth destructivitását, ha agyaitokban valami positivitás volt, ha meg voltatok győződve a' politika káros és rontó irányáról, ha éreztétek a' haza végromlását: miért maradtatok némán padjaitokon, miért nem léptetek fel nyiltan, és ha gyávaságtok azt nem engedé, miért nem igyekeztetek álnevü pamphletekben terjeszteni bölcseségtek tanait? Avagy kedvtelésből néztétek a' haza megszakadt erejéből folyó vérpatakokat? Nem magasztosabb hivatás-e a' beteget haláltul megmenteni, mint kinjait nyugodtan elvárni, és aztán a' megdermedett test felett czifra halotti predikácziót tartani! és nem emberibb-e álarcz alatt a' szélvész kimaradhatlanságát hirdetni, mint akkor fellépni, midőn a' szél az árboczfát szétporlasztá, a' népség megfuladt, és a hajó elsülyedt?

Önök látták a' vészt és némán maradtak, tudták hogy a' hajó elsülyedt és bent maradtak.

Nem hisszük hogy Magyarországnak olly háladatlan fiai volnának, kik egy hozzájok hasonló táblabiró ellen nem mertek volna felkelni anyjok védelmére.

És szerző terrorismusról, félelemről és eszmélet-elvesztésről beszél.

Fussuk át hosszu parlamentünk történetét, nézzük jobbra balra, vajjon volt-e valami, melly müködését meggátlá, és tanácskozását háborgatá.

A' nép sohasem avatkozott a' parlamenti ügyekbe, karzatunk legnagyobb csendet tanusitott, mit sok békeista is nem egyszer elismert, whigamorek nem gátolták az alkudozási kisérleteket, nem volt Crack brained clerusunk, nem tapasztaltunk Prides Purge féle procedurát, melly a' ház tagjait kimustrálta volna. Kossuthnak nem voltak ön nevelte és magát velök azonositó Ironsidesei, kiknek segitségével a' Naseby és Worchesteri hős a' parlamentet szétkergeté, és a' kulcsot zsebébe tevé; Kossuth sohasem mondhatá azt a' mit Cronwell mondott, midőn első Károl kezeibe kerithetéséről gondolkozott. „Ha a' király kezembe van, akkor a' parlament zsebembe lesz." a mi long parlamentünket nem bántá soha semmiféle erőszak. terjedelmes teste nem vált Rumppá, voluntair kimaradásokat kivéve, a' ház kezdettől végig semmi változást nem szenvedett: nem háborgatá a' kormánytagokat sem kardcsörgés, sem társaik börtönbeni nyögése, szóval semmi sem volt, mi a' véleményszabadságot csak messziről fenyegetendé vala, és szerző terrorismust emleget!

Az olvasó is tán csudálni fogja szerző által előszámlált hibák elkövetését, de mink arra röviden az angol példabeszéddel felelünk, „all is but lip wisdom

that wants experience" (magyarul:) könnyü flotázni a' munka után.

Az önvédelmi szükség 's hirtelen és példátlan sulylyal nehezedett a' kormányra, a' belháboru dühe vizözön gyanánt terjedezett el, az idö. nem csak fontolgatásra. hanem rögtöni cselekvésre is kevésnek látszott, az ország helyzetét ugy szólva mysticismus lepé meg. a' kormány sokszor nem remény. hanem kétségbeesésből intézkedett, és mikor a' koczka megfordult és a' rendszeres politika ideje beállott: akkor az elbizakodás vevé át a' kormányzást. és a' szokott eredmény nemsokára beállott.

Könnyü szerzőnek most az összes birodalom érdeke, és az egység eszméjeiről okoskodni. 1848. sept. közepe táján midőn Dobelhoff okirata. mellyben a' magyar független kormány érvénytelenségét a' pragmatica-sanctioból magyarázá ki. szerző is más politikát fejtegetett lapjában. és ha az olvasót untatni nem akarnók, ide igtatnók a' sept. 22-ki P. hirlap némelly elmefuttatásait — — „A' zágrábi német lap mellett Jellasichnak két darab nyilatkozványa küldetett szét. Egyikben invásiojának okát manifestálja, másikban Magyarország lakosaihoz szól. A' manifestumban mintha csak az osztrák ministerium beszélne, mintha csak ezen osztrák ministeriumnak lapunkban is közlött emlékiratát Jellasics bemutatta volna. A' pragmatica-sanctión lovagol ő is, melly felfogása szerint a' német és magyar örökös tartományok kormányzását osztatlannak, elválaszthatlannak, és közösnek rendeli, és ennek következtében egy központi had-, pénz-, és külügyi mi-

nisteriumot követel, mennyi hamis állitás, mennyi rágalom foglaltatik e' sorokban. Elsőben hamis irástudó az, ki a' pragmatica-sanctiobul azt merészli magyarázni, a' mi itt magyarázva van, semmi kötmények soha meg nem engedék, számos törvényeink világosan tilták, hogy mi az örökös tartományok példájára kormányoztassunk. Az ő császárjok nekünk alkotmányos király volt. Nem most semmisitteték tehát meg a' kormányzási egység, mert ezen egység sohasem vala, legalább nem vala szabad lennie; az önállás, függetlenség, felelőség mind benfoglaltatik régi törvényeinkben és a' magyar ministerium, ez az annyiszor támadott, annyiszor verdesett kormány-alak, semmi egyéb mint régi törvényeinknek olly formulatiója, melly a' valóságot biztositja." Mennyi bölcseség, mennyi mélység és mély belátás rejlik az idézett szavakban! az ember ugyanazon tanokat találja, mik a' magyar centralisatio Korán-jában meg vannak fejtve.

Szerző 1848. sept. 22-kén fait accomplienek tartá a' magyar független kormányt, és most azt Kossuth nyakára tolja. De épüljünk még egy kissé tovább a' centralisták okoskodásain. Borosch bécsi képviselő inditványára vonatkozólag szerző lapja oct. 31-ik száma igy elmélkedik: „Borosch képviselő és vele a' bécsi parlament felkéri a' császárt, hogy a' birodalmi bonyodalmak végkiegyenlitésére gyüjtsön népcongressust. A' császár a' békét nem békés uton, hanem fegyverrel határzá megkisérteni. De düljön el bármikép a' dolog, hogy kiegyenlitendö kérdések vannak köztünk és a' monarchia többi tartományai közt, ezt a' magyar or-

szággyülés nemcsak elismerte, de legutóbbi átiratában is azoknak, barátságos és a' felek érdekeit kölcsönösen biztositó elintézését ajánlja a' bécsi parlamentnek. Ebben rejlik egy népszövetség eszméje. A' szövetség akár a' birodalom minden többi tartományaival, akár az egész németséggel, ránk nézve egészen egy természetü, *egy természetü az uralkodás egysége mellett vagy a' nélkül*, egy természetü monarchicus formák vagy azok nélkül.

Ennek alapfeltétele, Magyarország teljes függetlensége.

Ezt Frankfurt nemcsak elismerte, söt decretálta is — — — hazánk önállásának és függetlenségének kérdése ez által nemcsak magyar, de német birodalmi kérdéssé is vált.

Magyarország függetlensége ekkint Frankfurtban bevégzett tény. Nem igy volt ez Bécsben.

Ott az utolsó időkig a' beolvadás ábrándjainak hódoltak a' democratia legkitünőbb bajnokai is.

Pedig mi mindenek előtt magyarok. és függetlenek akarunk lenni, — — „Mi Magyarországban nemzetségeket nem ismerhetünk el, elismerünk népfajokat, nyelveket, és elismerjük azoknak jogait is, de Magyarország földeit csak magyar nemzet lakja,“ önök 1848. oct. 31-én ábrándnak tarták Magyarország beolvaszthatását, most természetesen europai és sok egyéb tekintetekből, söt Magyarország érdeke szempontjából is kimaradhatlannak tartják Magyarország beolvasztását, és Kossuth „felületesen volt meg-

barátkozva az europai polgárosodással, belőle csupán a' regényesebb tájképeket, és a' merészebb ábrándokat kedvelte," tik pedig tiszta szemüveggel néztetek a' jövő titkai templomába. Kossuth, ki a' régit felforgatni nem akará és csak reformokat kivánt, merészebb ábrándok után törekedett. és önök, kiknek tanai a' fenállónak végképeni felforgatásán kezdődtek, nem álom. hanem messzelátók valának — — — — — — —

Önök, kik a' németországgali kimondott szövetség dicsőitésére hallelujákat mondottak, kik Pál templomának szavára Gibraltárokat épitettek. statusférfiui tapintattal adtak irányt Magyarország politikájának!

Nem egy czifrát tudnánk előmutatni, mellyhez képest Kossuth ábrándai csak kicsiny politikai blunderek, de minek? jobb lesz az olvasót vezetni centralisátiónk Abu Beker bölcs forrásához. Forgassuk iman-ja és din-je lapjait. és lássuk üdvöt árasztó tanait, vagy más szóval pillantsunk belé Eötvösnek Reformjába. „Mi, kik e' hon kifejlődését az eddig követett uton lehetségesnek nem tartottuk, kiknek meggyőződése, hogy mig megyerendszerünk jelen alakjában marad, számos haladási kérdés kivihetetlen. *nemzetiségünk veszélyben forog*, felhíva éreztük magunkat e' meggyőződés nyilt kimondására és pedig annyival inkább, mennyivel bizonyosabban tudtuk, hogy elveink nem népszerüek, és hogy épen azért hosszu tárgyalásra és nézeteink minden oldalruli felvilágositására leend szükség, mig azok elfogadásra számolhatnak." Ezt mondja Eötvös bevezetésében, és aztán következnek az alapos

és gyönyörü felvilágositások, és megfejtések, például 78. l. „Egykor nemzetiségünket csak a' kormánytul féltettük, jelenleg a' felsőbbség, mellyet a' magyar elem magának törvényhozás utján kivítt, ellenhatást idézett elö hazánk idegen ajku lakosai között, és ezt én sokkal veszélyesebbnek tartom. Panszláv mozgalmakról hallunk, a' német egység eszméje hangoztatik Magyarország közepette, az illyrismus felütötte zászlóját, szóval minden néptöredék, melly hazánkban századokon keresztül nyugottan élvezé a' magyar polgári állomány védelmét, független nemzetiségről vagy más rokon, de nem magyar fajokkali egyesülésről ábrándozik. — — — Ha hazánkat más alkotmányos országok módjára látnánk kormányozva, én mind e' mozgalmakat veszélyeseknek nem tartanám. (Látja tisztelt olvasó, ezen nagy bajnoka a' centralisátionak még 1846-ban látta, hogy Magyarországban a' békét csak egy független felelös ministerium által lehet biztositani, és Kossuth merte ezen tant ellenezni!) Forgassuk tovább a' Reform lapjait 217. l. „Alkotmányunk egyik alaptörvénye szerint követelhetjük, hogy mi magyarok a' többi tartományok módjára ne kormányoztassunk.“ Eötvös aztán felhozza a' centralisatio elleni kifogásokat. „Igy okoskodnak elleneink, birodalmi összeköttetésünk ugy hozza magával, hogy kormányunk (t. i. a' bécsi) e' részben saját nézeteit nem követheti, és pedig azért nem:

1-ör, miként mi, ugy a' birodalom egyéb tartományai is joggal követelhetik, hogy ök is saját módjok szerint kormányoztassanak;

2-or, mert az ugyis létező heterogeneitásokat nem lehet még kiáltóbbakká tenni:

3-or, mert ha Magyarország kormánya felelőssé tétetik, az összes birodalom ugyis elég nehéz kormányzása lehetetlenné tétetnék.“ Eötvös ezen ellenvetéseket lelkesedésében egyszerre agyonveri, és tovább megyen tana csalhatatlansága megmagyarázásában, „230. l. Nem czélom e' munkában fejtegetni, az összes birodalom ügyei milly formák szerint intéztethetnének legczélszerűbben, ha Magyarország egy egészen különvált és alkotmányos vagyis felelős kormányt nyerne — annyi bizonyos, hogy

1-ör, két ország kormányának tökéletes elkülönözéséből nem következik, hogy birodalmi összeköttetésök gyengüljön, mit, hogy mást ne emlitsek, már Svetia, és Norvegia példájából láthatunk.

2-or. Hogy az 1791-ki 10. t., mellyet alaptörvényeink közé számitunk, azon kitétel alatt, miként hazánk ne más tartományok módjára kormányoztassék, miután a' többi tartományok alkotmánynyal nem birnak, csak azt értheti, hogy hazánk alkotmányosan kormányoztassék, ezen alaptörvényünk csak akkor lesz végrehajtva, ha kormányunk felelőssé tétetik:

3-or, ha csakugyan megengedjük, hogy a' magyar kormány tökéletes elkülönzése és felelőssé tétele nehézségekkel jár, ezen nehézségek birodalmunk hely-

zetéből folynak és még akkor sem kerültethetnek ki, ha Magyarország soha felelősséget nem követelne is, miután e' kifejlődés korszakában, mellyben élünk, bajosan hihető, hogy az alkotmányosság eszméji, mellyek Németországban, mind inkább terjednek, és mellyeket maholnap Poroszország is elfogadand, az Ausztriai tartományokból örökre kizárva maradjanak." Denique Eötvös azzal fejezi be okoskodásait. „A' kormányi *felelősségnek hazánkban valósitása a' birodalom érdekeit nemcsak nem sérti, sőt azokat előmozditja*, mennyiben a' nemzet és kormány közötti hamis állást megszüntetvén, hazánk kifejlődését, és annak a' birodalomhozi ragaszkodását elősegitendi.

Ennyi ugy hisszük elég azok megnyugtatására, kik a' felelősség elvét birodalmi összeköttetésünk miatt lehetetlennek gondolák, és csak azért ellenzik a' központositást."

Mit mondjon az ember, midőn a' Forradalom után szerzője, ki nem egyszer éneklé meg Eötvösnek tanait, a' centralistákat munkájában csak ujjhegygyel érinti, és Kossuthról dicsérve emlékezvén, igy szól: 123. l. „Benne, mint a' politikai és vallásos álmodozók nagy részében, sok nemes érzés, és sok könyelmü öszinteség vala, vegyitve lelkesedéssel és ravaszsággal. Megengedem, mikép lelkesedése nem volt hasonló olly magneticus állapothoz, melly az alvajárót levíhatatlan erővel viszi medreken át a' mélységhez; megengedem, hogy az ábránd ködeiből kiszámitotta a' pontot, mellyre állva a' homályból kitörő sugárok fénykört

fognak halántékai körül vonni; megengedem, hogy annyira vala charlatan mint Savonarola és Rienzi, és mint az állami és hit-eszmék vértanuinak nagy része, de hogy K. valaha anyagi önzésből kivánta volna a' nemzetet mystificalni, és hogy a' számitási hibák szándékból csusztak volna tolláról a' papirra, ezt most, midőn a' nagy izgató mint reménlem örökre bevégezte politikai pályáját, és nem árthat többé sem egyéneknek sem a' hazának, ezt az iconiumi halhatatlan halottról, ki az óriás forradalomból, mellyet egyedül idézett fel — tört szivvel és majdnem koldus-bottal vándorolt ki, ezt Kossuthról hinni makacs gyülölöji sem fogják."

Iszonyuan csudálkozunk, hogy szerző, elvbarátját, ki valóságos vértanujának mondható politikai hitének, nem méltatá efféle dicsérgetésre, és azt még inkább csodáljuk, hogy Borsodnak nagy férfiát, ki még 1848. Decemb. hóban látá, hogy Magyarország legczélszerübb kormányformája respublikai — nem méltatja jellemzésre.

Kossuth egyedül idézte elő a' forradalmat! — Önök kezdék hirdetni a' centralisatiót, önök emelék oltárát, önök térdepeltek előtte, önök tana győzött, 's önök győzedelme hozott inséget és nyomort, és mégis K. oka mindennek — K., ki önök tanát örökösen ellenezte, és ki csak az események által került a' credóba!

Szerzőnek czélja, mint végszavaiból látszik, a' pártokat kibékéltetni, és egy nagy nemzeti pártot alakitani, és nem hasonlit-e szerző eljárása azon szolga-

biróéhoz, ki a' parasztot káromkodás miatt megbotoztatván, maga is káromkodva hajtatta végre az itéletet?

Valóban a' jövő nemzedék, szerző művét olvasván, azt fogja hinni, miszerint Magyarországnak olly egy fia volt, ki mint a' hajdani Scot Thane fia boszorkányokkal dolgozván, minden társait megbüvözte és megbutítá, és mikor az ország kezeiben volt, magát az országgal együtt eltemeté.

Ki pártokat egyesiteni akar, annak nem szabad elárulni pártgyülöletet és részrehajlást, és szerzőnek azon hosszadalmas sylogismusa, melly szerint K. socialistának is kész lett volna beállani, nem a' legmegtestesültebb részrehajlásból folyt ki? — — — — Mutathatja-e szerző Kossuthnak egy tettét, egyetlen egy beszédét, melly a' magány birtok megtámadására czélzott!

Szomoru, igen szomoru, hogy most is, midőn az idő mindnyájunk bölcseségét csuffá tevé, és midőn az élet, képzelt elmetehetségünk semmiségét nagyon is bebizonyitá hiuság dictálta phrasisokban, a' részrehajlás legvastagabb jeleit áruljuk el.

Legyünk őszinték. Ne feledjük a' tél fagya közt a' nyár hevét. — Valljuk meg, hogy fejünk szédült.

Jól teszi szerző, hogy Kossuthot neveti, és igaza van, midőn hibás politikáját mutogatván, a' többi közt igy folytatja: 66. l. „A' szabadság, mondá ő (t. i. Kossuth), akkora olvasztó erővel bir, hogy a' ki a' szabadságot igéri, a' többi népfajok a' szabadságért nemzetiségöket fogják odaadni."

A' következés megmutatta, volt-e belérdeke e' „felfútt eszmének," de pártokat egyesiteni akaró birótúl vártuk volna, hogy azt is hozzá teszi — de nem csuda, mert mink is olly felfútt és tán még felfúttabb eszméket mondtunk — és igy például az olvasó meggyőzésére programjából következőket kiszedni: „P. hirlap 1848. máj. 16. Magyarország ujjászületett, néhány hét küzdelmei és diadalai feloszlatták a' régi intézményeket. Midőn forradalmunk, e' békes, de gyökerig ható forradalom, az előbbi rendszer romjain parlamenti kormányt léptetett életbe, és a' független magyar ministerium tárczáit elvbarátainknak nyujtá, illy változásnak abban az arányban kelle befolyni a' P. hirlap helyzetére, mellyben következetes akart maradni a' régi irányához.

Mi jelszóul tüztük a' felelős ministeriumot szükséges eredményeivel, a' törvényhozás tekintélyének túlsulyaival és az igazgatás főágainak centralisatiójával együtt — épen abban különbözénk többi elvrokonainktól, kikhez a' legszorosabb viszonyok, a' rokonszenv legerősebb kötelékei csatoltak, hogy ők a' korkérdések hosszu névjegyzékébe igtatták a' parlamentaris kormányt, mi pedig e' névjegyzék felirásává tettük, azon egyetlen egy kivánatot, mellytől a' többi kivánatok lehetsége, és regeneratiónk egész müvének szerkezete és sikere függ.

A' mult berekeszteték. *Uj korszak vevé kezdetét, mellynek párkányáról talán joga van a' P. hirlapnak pirulás nélkül tekinteni a' hátrahagyott viszonyokra,*

mellyek ellen küzdött, és bizodalommal nézni a' jelenre, mellynek vezéreszméjét 4 év óta magáénak vallá.

Mi a' nélkül, hogy fátyolt akarnánk boritani egyetlen czikünkre, egyetlen nyilatkozatunkra, határozottan elmondhatjuk, mikép követve eddigi eljárásunkat, *híven és erélylyel fogjuk támogatni azon független és parlamentaris kormányrendszert, melly gyarmati és alárendelt helyzetünkből kiszabaditott, és mellynek központositó iránya által ovattathatik meg hazánk integritása*, főleg illy háborgó időkben, midőn a' világpolitika megváltoztatta nehézkedési pontjait, és Europa földirati felosztása hetek alatt elavulttá lehet.

Továbbá őszinte hajlamból és szilárd meggyőződésnél fogva támogatandjuk a' Batthyány ministeriumot, *mert pártunknak legtalentumosabb és szeplőtlen jellemű egyeniségeiből alakult: mert iránya, minden most lehetséges combinatiók közt leginkább van öszhangzásban a' mi doctrináinkkal*, (millyen jól esett szerzőnek sok centralistát a' ministeriumban látni). Továbbá mi a' szabadságot és egyenlőséget az ország minden lakosai közvagyonának, de az országot magát egész kiterjedésében a' magyarok országának tartjuk. Következőleg nyelvünk diplomatiai állását és honunk épségét akárminő megtámadások ellen hűn védendjük. —Végre mi a' pragmatica sanctiót, e' két oldalu szerződést, melly kölcsönös igényeket szentesit, magos politikai tekintetekből és a' nemzet önfentartásának életösztöneinél fogva védelmezettnek hiszszük. —

Minthogy azonban meg vagyunk győződve, hogy Ausztriának velünk egy közös veszélye van, t. i. azon szláv forradalmi irány, melly az Europai civilisatio romjain akar magának jövendőt teremteni, ez okbul semmit sem kétkedünk kimondani, hogy rosz szolgálatot teszen a' birodalomnak, ki akadályoztatja az örökös tartományoknak minél szorosabb ragaszkodását a' német szövetséghez, és viszont rosz szolgálatot teszen a' birodalomnak, ki gátolja Magyarország kifejlődését egy nemzeti és független kormányrendszer alapján.

Mi tehát ismerve viszonyainkat és okulva a' történészet által, az örökös tartományokkal szomszédi sőt testvéri egyetértésben kivánunk lenni, és arra törekszünk, hogy minél általánosabbá váljék azon meggyőződés, minélfogva a' monarchia erős csak akkor lehet, ha az alkotmányos osztrák részek, a' nagy német birodalomhoz egy köz- és oldhatatlan érdek által csatoltatnak, és ha Magyarország felvirágozhatik, saját alkotmánya alatt, melly a' szabadság és egyenlőség malasztjait mindenkire kiárasztva a' különböző ajku népiségeket egy nemzettestté olvasztja a' független magyar közigazgatásban.

Igy fog hazánk és a' birodalom nyugot által védve lenni észak ellen, igy szerzend hazánk és a' birodalom nyugotnak állandó befolyást keletre."

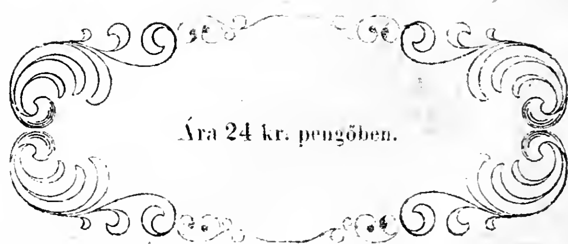
Szerző az általa elmondott bölcs tanok támogatására, vissza megyen egészen a' Római birodalom felbomlásáig. De hiába K. csak a' regényes tájképeket kedvelte és csupán megyei erditióval birt.

Lássuk most az utolsó felvonást. Szerző leirja a' Debreczenbe való vándorlást, beszél a' gyémánt kedvellő Madarászról, terrorismusról, békepártról, annak bátorságáról, Kossuthnak hamis állitásairól, mellyek szerint a' nép és a' sereg sürgette volna a' függetlenség kimondását, aztán leirja a' szerencsétlen april 14-ki történteket, hogy t. i. a' békepárt nem tudott dictiózni, mert a' templom televolt civisekkel 's a' t. erre felelni jelenleg nem érkezünk — — — — — — — — — rövíden csak azt mondjuk, hogy Madarász a' felkerekedett szájhősök leggyávábbika volt, és hogy a' magyar terrorismus valóságos parodiája volt minden tribunal revolutionairnak, — a' béke-pártot illetőleg pedig azt mondjuk, hogy mink kik e' szerző által nevezett béke-párt egyéneinek müködéseit utolsó napokban: meglehetős figyelemmel kisértük, csak a' gyémánt-lopásra vonatkozó értekezéseikről ismérjük. — Egyébiránt meglehet, hogy e' párt azon értekezései, és felszólalásai, mellyekben Magyarország függetlenségének lehetetlensége magyaráztatott meg, figyelmünket kikerülék — — — —.

Apropos, szerző nagyon érdekesen irja le Kossuthnak apr. 14-én tartott beszédét, — megmondja a' templomok micsoda pontjáról szónokolt; és micsoda hatással valának a' viszhangok a' szónokra. Csudáljuk, hogy Borsodnak nagy fia által nemsokára tartott és köztetszést nyert beszédéről, — mellyben a' parlamenti müveltségü szónok forradalmi és demokratai respublikát kimondott — semmi emlitést nem teszen. — — Valamint azon is megütköztünk, hogy midőn

Kossuthot gúnyolja, miszerint Szegeden Europai szabadságot hirdetett, ellentétül nem hozza fel a' premierminister uj politikai rendszert magában rejlő beszédét. mellyben Borsodnak ama nagy férfia megmutatá, hogy Ausztriának csak egy szövetségese van. Magyarországnak pedig három t. i. a' viz, levegő, és az éghajlat. — — De hagyjunk fel afféle csudálkozásokkal elégedjünk meg a' szerző azon szavaival, hogy észrevételeiből senki sem fog rá ismerni a' pártemberre.

Ez uttal befejeztük csekély észrevételeinket és kiváncsisággal várjuk a' szerző által emlitett nemzeti párt alakulása eszméjének megmagyarázását.

Ára 24 kr. pengőben.